

HERINNERINGEN

VAN

EENE REIS

NAAR DE

OOST-INDIËN.

DOOR

Q. M. R. VER HUELL,

KOLONEL EN KAPITEIN TER ZEE, EQUIPAGEMEESTER DER MARINE IN HET
HOOFD-DEPARTEMENT VAN DE MAAS, LID VAN HET BATAAFSCHE
GENOOTSCHAP DER PROEFONDERVINDELIJKE WIJSBEGEERTE
TE ROTTERDAM, EN VAN HET PROVINCIAAL UTRECHTSCH
GENOOTSCHAP VAN KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

TWEEDE DEEL.

MET PLATEN EN VIGNETTEN.

*Souvent, quand on se livre le plus à l'espérance,
et surtout lorsqu'on a l'air de plaisanter avec
le sort, et de compter sur le bonheur, il se
passe quelque chose de redoutable dans le tissu
de notre histoire, et les fatales soeurs viennent
y mêler leur fil noir, et brouiller l'oeuvre de
nos mains.*

Madame DE STAËL.

TE HAARLEM,

BIJ VINCENT LOOSJES.

MDCCCLXXVI.

zich van hier voor ons ontvouwde. Het oog weidt van deze aanmerkelijke hoogte over een groot gedeelte des eilands, tot dat het zich in het nevelachtig verschieft verliest. Voor ons lag Buitenzorg met zijne trotsche wandeldreven en den snellen Tjilibong. Aan de linkerhand verheft zich de hemelhooge Sallak met zijne drie kruinen in de wolken; terwijl zijn breede voet, met bosschen en koffijtuinen beplant, zich in eene vruchtbare vlakte verliest, met duizenderlei schakeringen van groen. Regts een bergrug van den Méhémédon, en zeer ver de zee.

Achter het huis, waarbij men in de uitgestrekte tuinen Indische en Europesche gewassen vereenigd ziet in de volle kracht van wasdom, wordt het gezigt van den opgetogen aanschouwer getroffen door een landschap van een' geheel anderen aard. Hier verheft zich de kruin van den boschrijken Méhémédon statig ten hemel, welks rookende krater het azuur van de heldere lucht tempert. Door eene aangename luchtgesteldheid ademt men hier eene verfrisschende lucht in; daar Pondok Gedée ongeveer vijfduizend voeten boven het vlak van de zee ligt.

's Avonds dronken wij thee in het peristyle. De zon ging luisterrijk, in stralen van goud gehuld, achter den Sallak, en dompelde dien reusachtigen berg in sombere schaduwen, die zich over wouden en velden uitstrekten. Een zacht avondkoeltje zweefde over de toppen der palmen; nevelachtige dauw wolken lagen

over het landschap aan onze voeten. Spoedig wierp de nacht zijnen valen sluijer over alles, wat ons omringde; en de maan verspreidde haar zilver licht. Koel en liefelijk was de avondstond. Op eens verscheen op het grasplein voor ons eene Ronging, of troep danseressen. Op de maat van het Gamelang nam dadelijk de dans een' aanvang. De Rongings zijn jonge schoone vrouwen, die van den Tandak, of dans, hare kostwinning maken, en daarbij priesteressen van Venus zijn. Zij vergezelden de muziek met zang, en hadden waaijers in de handen, waarmede zij den mond bedekten bij het overmatig schreeuwen, en zich nu en dan zeer behendig achterwaarts tegen den arm sloegen. Velen der toegevloede Javanen mengden zich, na het betalen van eenig geld, in den dans. De woorden, *ex tempore* bij de muziek gezongen, deden de omstanders veelmalen in een' luiden lach uitbarsten. Eene dezer tandakken draagt den naam van Glaték, naar den vogel het rijstdiefje, omdat alsdan, even als door het vogeltje, nederhurkend voortgehuppeld wordt. De sierlijke kleeding dezer vrouwen met Cambang Melatti, (Arabische Jasmijn) in de haren, de zwierige plooijen harer slindings, of sluijers, de snelle wendingen van den dans, het vreemde gezang en het geluid der speeltuigen, de geheele groep op het hellen van den berg, door de maan verlicht, maakte een bevalig tafereel uit.

Des morgens stonden wij zeer vroeg op, om de frissche morgenlucht te genieten. Paarden en rijtui-

gen werden gereed gemaakt, om een toertje naar den Pontiak te ondernemen, dat het hoogste punt is, waarover de groote weg door Java gaat. De Resident van Klein Buitenzorg vergezelde ons. Zijne woning lag alleraangenaamst aan den voet van den bergrug, waarop Pondok Gedée gelegen is. Wij passeerden een aangenaam dal, waar de Tjilibong bruisende over duizende klippen heen slingert. Bij Gadok zijn hare oevers door eene dubbelde overdekte brug aan elkander verbonden. Nu ging de weg opwaarts. De natuur om ons heen werd woester; bergruggen, diepe valleijen en ravijnen, met digte sombere bosschen begroeid, waar de Rassa-Mala boom zijnen gladden stam boven verhieft. De tijger en rhinoceros wonen in deze eeuwige, ondoordringbare, woestenij. Bij Lewimalang passeerden wij over eene hooge brug; de Tjilibong stortte tusschen welig begroeide, steile, boorden over duizende klippen onder ons bruisende voort.

De lucht werd hoe langer hoe koeler. Op de buitenplaats Sisseroa, dikwijls in de wolken gehuld, waren haardsteden in de vertrekken. De thermometer daalt hier 's nachts soms tot bij de 40° FAHRENHEIT, en staat over dag op 65 a 70°. Eenige karbouwen werden nu bij de paarden voorgespannen, en het ging tegen den steilen Pontiak, een der spitsen van den Méhémedon, op. Regts en links door de ondoordringbaarste wouden bepaald, werd deze weg heengeslagen, zonder dat te voorzien was, welke hinderpalen de arbeiders konden ontmoeten. Groote rotsgevaarten moes-

ten uit den weg geruimd worden; en, wanneer men in de nachtelijke schaduw dezer wouden ziet, is het te verwonderen, dat zulk een reuzenwerk door den Gouverneur Generaal DAENDELS is uitgevoerd kunnen worden. Het kostte eenige honderden Javanen het leven. De gemakkelijke gemeenschap echter over het geheele eiland, (voordat de groote weg bestond, zoo moeilijk), is de vrucht van deze stoute onderneming.

Op den top van den Pontiak gekomen, stegen wij af. Ons gezigt verloor zich voor ons in eene onmeetbare vlakte, en tegen hooge gebergten. Regts verhief zich de rookende krater van den Mémédon, links stuitte het gezigt tegen de trotsche wouden, waarmede de geheele berg bedekt is. Het geluid, ver beneden ons, van eene klappende zweep kondigde het naderen van reizigers aan. Weldra zagen wij de voorafgaande karbouwen, toen de paarden en eindelijk het rjtuig zelve tegen de steile helling langzaam naderen. Het was de Heer BLOK, die van Samarang kwam; en, daar wij vergeten hadden eenige verversching mede te nemen, was een glas jenever met water, ons door dien Heer aangeboden, zeer verkwikkelijk in deze koude luchtgesteldheid. De Heer BLOK vervolgde zijne reize; en wij ondernamen den gevaarlijken togt naar het meer Talaga-Warna, hetwelk zich op dezen bergtop bevindt.

Wij sloegen, van een troep gewapende Indianen vergezeld, links af, en traden in een woud, (dat men

zich bezwaarlijk kan voorstellen, zonder het te hebben gezien,) in eene ondoordringbare duisternis van ontzaggelijk geboomte, zoo oud als de wereld, en dat voor niets, dan voor de eeuwen, zwicht. De oude boomstammen vergaan tot stof, en voeden de uitbotsels, die zich op hunne plaats verheffen. Zelfs schijnt de eene reusachtige boom uit den stam van den anderen voort te komen. Planten, kruiden en groote varens spreiden zich uit over den grond; parasieten en allerlei heerlijke gewassen, op de boomen gegroeid, slingeren door en in elkander. Nu en dan schoot een heldere lichtstraal door de kleine openingen der toppen, die echter doorgaans in elkander waren gegroeid, en wierp eene akelige schaduw over ons. De lucht was drukkend en vochtig. Alles was doodstil om ons heen, als in het Heiligdom der Druïden. De zekerheid van in de woonplaats der tijgers en rhinocerossen te zijn deed ons nu en dan, bij het vernemen van een vreemd geluid, huiveren, en doordrong ons met een geheimzinnig afgrijzen. Was dit het suizen van een' windstoot door de boomen, of het gehuil van den tijger, dat ons toewoei? In stilte opgetogen door het grootsche, dat ons omringde, verdiepten wij ons meer en meer in deze ijzingwekkende wildernis, een klein en smal pad volgende, slingerende door het geboomte gemaakt. Eensklaps stonden wij als verstomd voor eene opening; en het meer bruiste voor onze voeten! Voor ons, tegen den steilen bergrug, regts, links en achter ons, overal eeuwige wouden; de wolken, over de bergen rollende en door

den wind voortgezweept, zweefden over de golven. Nimmer had ik treffender natuurtafereel gezien. In deze vreesselijke eenzaamheid had de blinde bard OS-SIAN zijne treurige harpakkoorden gestemd, om den dood der helden te bezingen. Wij vonden aan de oevers van het meer den nog verschen drek van een' rhinoceros, die zeker nog kortelings zich alhier gedrenkt had. Onze Javaansche leidlieden verzekerden ons, dat het wezenlijk van dit vreesselijke dier was.

Terwijl wij hier op eenen ouden boomstam nederzaten, verhaalde men ons eene zonderlinge eigenschap van dit dier. Het gebeurde eens, dat de Indianen in het regentschap van de Kadoe het spoor van een' rhinoceros in een afgezonderd bosch ontdekt hadden. De toenmalige Resident aldaar werd daarvan onderrigt. De Indianen gaven te kennen, dat men slechts eene groef van geringe breedte en diepte te graven had, om hem gevangen te houden; mogelijk is de logge gestalte van dit dier de oorzaak, dat het niet over dit beletsel heen kan komen. Men ging dadelijk aan het werk, en een groot aantal Javanen hadden in een' zeer korten tijd de schuilplaats van het dier met eene groef omsingeld. Na verloop van eenigen tijd, toen het ingesloten dier alle gebladert had weggevreten, werd men van de waarheid van het voorgeven der inboorlingen overtuigd, want de gevangene vertoonde zich, naar voedsel verlangende. — Het uitwerpsel van den rhinoceros haarde ons evenwel eenige ongerustheid, daar de tijger het gretig op zoekt, en inzwelgt. Steeds ver-

hit door bloeddorstigheid is het den tijger door den alwijzen Schepper ingegeven, om den drek van den rhinoceros tot een afdrijvend middel te gebruiken.

In dit meer bevinden zich goudkarpers, welke door de Javanen met veel moeite gevangen worden, doordien omgevallen boomen en takken den bodem onzuiver gemaakt hebben.

Eenige vreemde vlindersoorten, die alleen deze ontzaggelijke wouden schenen te bewonen, werden mijne buit. Zij zweefden over het weelderig plantgewas, door de stralen van de zon beschenen.

Nadat wij ons verzadigd hadden met het bewonderen van dit heerlijke en woeste natuurafereel, keerden wij, niet zonder huivering, langs het smalle pad terug, en stegen te paard, om over den grooten weg naar Pondok Gedée den terugtogt te doen. De rijtuigen volgden ons; een derzelve geraakte aan het hollen, en stoof met eene vliegende vaart, voorbij ons heen, den steilen berg af, in de rigting van een' afgrond, waarover eene brug geslagen is. Wij ijsden op dit gezigt, en voorzagen, dat het ongelukkige rijtuig in deze diepte zoude storten. Reeds had de Javaan, die achter op stond, zich laten vallen; doch de koetsier had zijne gevaarvolle zitplaats op den bok behouden, toen op eens, aan den oever van een' gewissen dood, de paarden stil bleven staan; de trouwe Javaan kwam met den schrik vrij.

Te Gadok gekomen, liet ik mij op den rug van een' onzer bedienden, op een' klein rotsachtig eilandje, midden in de rivier gelegen, dragen, en teekende de schilderachtige dubbelde brug over den bergstroom af, die van waterval tot waterval bruisend voortstroomde.

Op Pondok Gedée wachtte ons een uitmuntend middagmaal. Wij rustten uit van dit aangenaam togtje, ons met genoeg de vreemde tooneelen herinnerende, die wij bewonderd hadden.

's Morgens vroeg stegen wij wederom te paard, om Ardjo Tomas, of de duizend afgoden te bezoeken, gelegen in de nabijheid der plaats, waar eenmaal Padjajaring, de tweede hoofdplaats der Braminen, gestaan had. Wij reden door eene zeer ongelijke landstreek, woest en echter zeer vruchtbaar, met geheele wouden van Areng-palm (*Arenga sacharifera*), ander geboomte en grasvelden doorsneden, en hier en daar de eenvoudige woning van den inlander. Bij een klein bosch gekomen, stapten wij af, en kwamen bij eene groep aloude afgoden, op den grond zonder orde nedergezet. Zij waren uit eene grijze steensoort beeldhouwd, hadden eer eene apen- dan mensche-lijke gedaante, en waren opgedolven in de puinhoopen van Padjajaring.

De Javanen, door eenen geheimzinnigen ijver gedreven, bewezen aan deze beelden eene goddelijke eerbewijzing. Op eenige rotssteenen daaromtrent lagen